

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	:	คุณภาพชีวิตของพยาบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาล สังกัด กรมการแพทย์ ส่วนกลาง กระทรวงสาธารณสุข
ชื่อผู้เขียน	:	สุทธิพร บุญมาก
ชื่อปริญญา	:	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม)
ปีการศึกษา	:	2544

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของพยาบาลโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของพยาบาลกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สภาพแวดล้อมกายภาพที่บ้าน การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ และรายได้ของครัวเรือน และปัจจัยด้านที่ทำงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมกายภาพในที่ทำงาน การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติและทำงานเป็นเวร ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพยาบาล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) จำนวน 200 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ปัจจัย เพื่อหาน้ำหนักองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตแต่ละด้าน และใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พอยท์ไบซีเรียล และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาสรุป ได้ดังนี้

พยาบาลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพสมรสแล้วอยู่ร่วมกัน มีสถานภาพในครอบครัวเป็นภรรยา มีสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน มีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้แล้ว 1-2 คน มีรายได้ 10,001-20,000 บาทต่อเดือน มีรายได้ของสมาชิกในครัวเรือนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และ 20,001 - 30,000 บาทต่อเดือน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี ตำแหน่งหน้าที่ของพยาบาลส่วนใหญ่เป็นพยาบาลประจำการ โดยการทำงานเป็นเวรแต่ละช่วงเวลาประมาณ 6-10 ครั้งต่อเดือน

(4)

ระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมของพยาบาล คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว (ร้อยละ 93.5, 86.5 , 92.0 และ 72.5 ตามลำดับ) อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของพยาบาลจำแนกตามเวลาการทำงาน พบว่า คุณภาพชีวิตของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติมีคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าคุณภาพชีวิตของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานเป็นเวร ในด้านภาพรวม ด้านการทำงาน และด้านสุขภาพ ส่วนคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกัน

ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า สภาพแวดล้อมกายภาพที่บ้าน และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว อยู่ในระดับสูง ปัจจัยด้านที่ทำงาน พบว่า สภาพแวดล้อมกายภาพที่ทำงาน และการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับปานกลาง

คุณภาพชีวิตโดยรวม และคุณภาพชีวิตด้านการทำงานขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านที่ทำงานเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยส่วนบุคคล ตามลำดับ ส่วนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพและด้านครอบครัวขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านครอบครัวเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านที่ทำงาน และปัจจัยส่วนบุคคล ตามลำดับ

การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติและกลุ่มที่ทำงานเป็นเวร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมและทุกด้าน เฉพาะพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติเท่านั้น ปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติสูงกว่าพยาบาลกลุ่มที่ทำงานเป็นเวร ปัจจัยด้านที่ทำงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน และด้านสุขภาพของพยาบาลกลุ่มที่ทำงานเป็นเวร สูงกว่าพยาบาลกลุ่มที่ทำงานในเวลาราชการปกติ ยกเว้นคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงพยาบาลควรให้มีการประเมินระดับคุณภาพชีวิตของพยาบาลในโรงพยาบาลประจำปี 2) ควรให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของพยาบาล 3) ควรมีการจัดตารางเวรการทำงานในช่วงเวรบ่ายและดึกให้น้อยครั้ง 4) ควรมีการเพิ่มวันหยุดประจำเดือนให้กับพยาบาลที่ต้องทำงานเป็นเวร 5) ควรส่งเสริมการพัฒนาความรู้ของพยาบาล และ6) รัฐบาลควรเพิ่มค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานและสวัสดิการให้กับพยาบาล

ABSTRACT

Thesis Title : Life Quality of Nurses : A Case Study of the Hospital under the Central Administration of the Department of Medical Services ,Ministry of Public Health .

Author : Mr. Suttiporn Bunmak

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2001

The three major objectives of the study were (1) to find out the life quality of the nurses as a whole and in individual aspects, i.e., work, health and family (2) to identify the relationship between the components of the life quality and three sets of variables: the personal variables (i.e., age, marital status, family status, income, education, work experience, and work position) ; the family variables (i.e., physical home environment, social support from the family, number of household member, number of household member who had income and household income) and the work variables (physical work environment and social support from colleagues) and (3) compare the daytime nurses with the night shift nurses in terms of the factors affecting their life quality. The sample group of 200 nurses was selected by the multistage sampling technique. A questionnaire was employed to collect the data. Pearson product moment correlation coefficient, point biserial correlation, multiple regression analysis were used to analyze the data. The findings were summed up below:

Most of nurses in the study were 31-40 years of age. They were married and lived with their husbands. Their family status was the housewife. There were 4-6 members in their households. One to two of them had an income. The household income range was 10,001-20,000 baht a month, The number of nurses whose household members had a lower income than 10,000 baht a month was close to the number of nurses whose household members had an income of 20,001-30,000 baht a month. These nurses had a Bachelor's degree and had 11-20 years of work

(6)

experience. Most of them held the position of regular nurse. They work in night shift about 6-10 times a month

The overall life quality of the nurses were found to be moderate (93.5%). Also , all the three aspects of the life quality-work, health, and family were found to be moderate (86.5%, 92.0% and 72.5%, respectively). When the groups of nurses classified by worktime were compared to find out their life quality level, it was found that the daytime nurses had a higher overall life quality than the night shift nurses. However, their life quality were more or less the same when individual aspects were considered.

When the household variables were considered, it was found that the physical home environment and social support from the family were highly positive. It was also found that the work variables that is , the physical work environment and social support from the colleagues-were moderately good.

The overall life quality and the quality of working life depended mainly on the work variables, followed by the household variables, and the personal variables, respectively. On the other hand, the quality of health and the quality of family life depended mainly on the household variables, followed by the work variables, and the personal variables, respectively.

When the factors affecting the life quality of the daytime nurses and the night shift nurses were considered, it was found that the personal variables affected the overall life quality and all the aspects of life quality of the daytime nurses only. In addition, the household variables affected the daytime nurses overall life quality , work, health and family more than the night shift nurses. In contrast, the work variables affected the night shift nurses overall life quality, work and health, but not family, more than the daytime nurses.

The following recommendations were made: 1) The hospital administrations should annually evaluate the life quality of the nurses at the hospital, 2) Activities to boost and development the life quality of the nurses should be held, 3)The afternoon and night shifts should be reduced, 4) More monthly holidays should be given to the nurses working in shifts, 5) The nurses should be supported to develop their skills and knowledge and 6) the government should give a higher pay and welfare to the nurses.